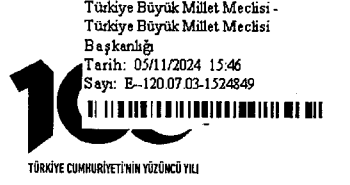

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

7/3396 GK13

Sayı : E-54045643-610-16492717

Konu : Soru Önergesi (7/3396)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 31.08.2023 tarihli ve 43452547-120.07.04-1274984 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan, Denizli Milletvekili Sayın Yasin ÖZTÜRK'e ait 7/3396 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımızın cevabi görüşü ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

İbrahim YUMAKLI
Bakan

Ek: Cevabi Görüş (7/3396) (6 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 762F2417-31FB-474C-90FA-DF0C371CFA15

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/tarim-ebys>

Üniversiteler Mahallesi Dumlupınar Bulvarı No: 161 06800 Çankaya / ANKARA

Tel: (0312) 287 33 60

www.tarimorman.gov.tr Kep: tarimveormanbakanligi@hs01.kep.tr

KEP Adresi : tarimveormanbakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Atila Gökhan

GÜNGÖR

Mühendis

Telefon No: (312) 258 85 95

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

**DENİZLİ MİLLETVEKİLİ SAYIN YASİN ÖZTÜRK'E AİT 7/3396 ESAS
NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

Dünyada tarımsal üretimi etkileyen iklim, doğal afetler, salgın hastalıklar, toprak ve su kaynaklarının azalması ve kirlenmesi, gıda milliyetçiliği, gıda ticaretindeki korumacı eğilimler, tarımsal girdi fiyatlarındaki istikrarsızlık, nüfus artışı, göç hareketleri gibi koşulların hızla değişmesi stratejik önceliklerimizi yeni bir vizyonla ortaya koymayı gerekli kılmaktadır.

Arz talep dengesini gözeterek planlı üretim yapısıyla, uluslararası rekabet gücünü artıran, ileri teknolojiye dayalı, altyapı sorunlarını çözmüş, verimliliği yüksek, sürdürülebilir bir tarım ve orman sektörünün oluşturulması temel amacımız olacaktır.

Bakanlığımızca küresel ve yurt içi tarımsal emtia ve gıda fiyatlarındaki gelişmeler izlenmekte, tarımsal piyasalarda manipülasyon ve krizlere karşı gerekli tedbirler alınmaktadır.

Üreticilerimizin hasat döneminde arz fazlalığından kaynaklı fiyat düşüşlerinden etkilenmemesi için Dahilde İşleme Rejimi (DİR) kapsamında buğday ithalatı 15 Ekim 2024 tarihine kadar durdurulmuştur.

Yağlık ayçiçeğinde yurt içi alımlarını teşvik etmek ve fiyat istikrarı için tarife kontenjanı uygulaması 06.08.2024 tarihli ve 32624 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

2022/11 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile yeniden yapılandırılan Gıda ve Tarımsal Ürün Piyasaları İzleme ve Değerlendirme Komitesi gıda sektöründe regülasyonun sağlanmasına yönelik çalışmalarına devam etmektedir. Ayrıca her ay düzenli olarak “alt komite” toplantıları düzenlenmektedir. Piyasa mekanizmalarının sağlıklı işlemesine mâni olan, haksız kazanç sağlamaya yönelik girişimlere müsamaha gösterilmemektedir.

Ülkemizde tarımsal üretimi artırmak, verim ve kaliteyi yükseltmek, sürdürülebilirliği sağlamak, kayıtlılığı artırmak ve çevreye duyarlı alternatif tarım tekniklerinin geliştirilmesini sağlamak amaçlarıyla, üreticilerimize tarımsal desteklemeler verilmekte, hibe programları uygulanmakta ve projeler yürütülmektedir.

Değişen ulusal ve uluslararası koşullara göre destekleme programlarında yapılacak düzenlemeler, destekleme programlarının esasları ve araçları, bunların bütçe ödenek ihtiyaçları 5488 sayılı Tarım Kanunu’nun amir hükümleri çerçevesinde belirlenmekte ve destekleme uygulamaları Bakanlığımız tarafından yürütülmektedir.

Ülkemiz birçok üründe kendine yeten bir ülkedir. Pamuk (çiğit), şeker pancarı, nohut, patates, kuru soğan, incir, fındık, kayısı, bakla (taze), bezelye (taze), biber, domates, havuç, hıyar, kavun, karpuz, patlıcan, pırasa, limon, mandarin, portakal, altıntop, çilek, dut, nar, kestane, Antep fıstığı, üzüm, elma, armut, ayva, şeftali, erik, vişne ve kiraz gibi bitkisel ürünlerde, süt, beyaz et, yumurta ve bal gibi hayvansal ürünlerde yeterlilik oranları %100’ün üzerindedir.

Ayrıca ülkemiz; fındık, ayva, kiraz, incir, kayısı ve keçiyoynuzu üretiminde dünya lideri, elma, kavun, karpuz, hıyar, pırasa, mandarin ve zeytin üretiminde dünya ikincisi, Antep fıstığı, çilek, nohut ve domates üretiminde dünya üçüncüsü, kestane, ceviz, armut ve mercimek üretiminde ise dünya dördüncüsüdür.

Bitkisel üretimde 2002 yılında 58 milyon ton olan tahıllar ve diğer bitkisel ürünler üretim miktarı 2023 yılında %37 artışla 79,4 milyon tona, 2002 yılında 25,8 milyon ton olan sebze üretim miktarı 2023 yılında %23 artışla 31,8 milyon tona ve 2002 yılında 14,2 milyon ton olan meyve üretim miktarı 2023 yılında %93 artışla 27,4 milyon tona ulaşmıştır.

Hayvansal üretimde 2002 yılında 9,9 milyon baş olan büyükbaş hayvan sayısı 2024 yılında %67,7 artışla 16,6 milyon başa, 2002 yılında 31,9 milyon baş olan küçükbaş hayvan sayısı 2024

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

yılında %69,3 artışla 54 milyon başa, 2002 yılında 251 milyon adet olan kanatlı hayvan sayısı 2023 yılında %48,9 artışla 373,8 milyon adede ulaşmıştır.

Tarımsal hasılda dünyanın ilk 10 tarım ülkesinden biri olan Türkiye 31 milyar dolar tarım ve gıda ürünleri ihracatı ile net ihracatçı konumundadır. Buğday unu ihracatında dünya lideri, makarna ihracatında ise dünyada ikinci sıradadır.

Gübrede %18 olan KDV oranı 10 Şubat 2016 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan düzenleme ile kaldırılmıştır. 2017 yılında başlayan uygulama ile stratejik ürünlerde mazot maliyetinin %50’si karşılanmaya başlanmıştır.

2024 Yılında Yapılacak Bitkisel Üretime Yönelik Desteklemeler ile Diğer Bazı Tarımsal Desteklemelere İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararı 24.08.2024 tarihli ve 32642 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Diğer taraftan kimyevi gübre kullanım etkinliğinin artırılması ve ülkemiz kaynakları kullanılarak yerli imkânlarla üretilen organik ve organomineral gübrelerin kullanımının teşvik edilerek hem çevre kirliliğinin azaltılması ve hem de topraklarımızın sağlığını koruyarak sürdürülebilir tarımın devamını sağlamak amacıyla ilk defa 2019 üretim sezonundan itibaren gübre desteğine ilave olarak, organik ve organomineral gübre kullanan çiftçilerimize dekara 10 TL gübre desteği verilmeye başlanmıştır. Söz konusu destek miktarı, 2024 üretim sezonunda dekara 40 TL olarak belirlenmiştir.

2024 yılı itibarıyla üreticilere verilen tarımsal destekler;

- Bitkisel üretimin desteklenmesi,
- Hayvansal üretimin desteklenmesi,
- Kırsal kalkınmanın desteklenmesi,
- Su ürünleri üretiminin desteklenmesi,
- Tarımsal araştırma ve geliştirmenin desteklenmesi

olarak 5 ana başlık altında toplanmıştır.

Söz konusu desteklemelerden desteğin türüne göre ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde gerekli şartları yerine getiren ve başvuru süresi içerisinde müracaat yapan üretici, yetiştirici ve yatırımcılar yararlanmaktadır.

2024 yılı tarımsal destek bütçesi 91,5 milyar TL olup çiftçilerimize Ekim ayı başı itibarıyla 72,3 milyar TL ödenmiştir.

Tarım politikalarının amaçları, ilkeleri ve öncelikleri doğrultusunda tarım sektörüyle ilgili politikaların planlanmasına yönelik 5488 sayılı Tarım Kanunu’nun 7’nci maddesinde değişikliğe gidilmiştir. Bahse konu kanuni düzenlemeye istinaden “Tarımsal Üretimin Planlanması Hakkında Yönetmelik” yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yapılan düzenlemeyle ürünlerin arz ve talep miktarı dikkate alınarak tarım havzası veya işletme bazında ürün veya ürün gruplarının en uygun yerde üretilmesi sağlanacak, ilin ekolojisine uygun ve suyu merkeze alan bir anlayış çerçevesinde oluşturulacak bitkisel üretim deseninde stratejik ürünler önceliklendirilecektir.

8859 sayılı 2025-2027 Yıllarında Yapılacak Bitkisel Üretime Yönelik Desteklemeler ile Diğer Bazı Tarımsal Desteklemelere İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararı kapsamında bitkisel üretimde yeni destekleme modeline ilişkin hususlar düzenlenmiştir.

Cumhurbaşkanlığı Kararı ile tarımsal üretimin ve gıda arz güvencesinin sürdürülebilirliğinin sağlanması, üretim planlamasına katkı sağlaması, verim ve kalitenin artırılması, tarımsal

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

üretimde çevreci yaklaşımların benimsenmesi ve uygulanan politikaların etkinliğinin artırılması amaçlanmıştır.

Bu kapsamda, ülke ihtiyacının yurt içi üretimle karşılanabilmesi için verim ve kalitenin artırılması, kayıtların güncel tutulması ile üretim sürecinde yaşanan maliyet artışları ve fiyat istikrarsızlıkları gibi olumsuz koşullardan üreticilerin korunması hedeflenmektedir.

Bu Cumhurbaşkanlığı Kararı ile;

- İlk defa bitkisel üretim destekleri 3 yıllık ve üretim döneminden önce açıklanmıştır. Destek kalemlerinde sadeleştirmeye gidilerek, bitkisel üretim yapan Çiftçi Kayıt Sistemi'ne (ÇKS) kayıtlı tüm üreticilerimizin destek alması sağlanmıştır.
- Üretim planlaması kapsamındaki stratejik ürünlere ilave destek verilecektir.
- Su kısıtı olan havzalarda münavebeye uygun üretime ilave destek sağlanacaktır.
- Kamu kuruluşları tarafından ıslah edilen milli tohumla üretim yapan üreticilerimiz ilave destek alacaktır.
- Destek tutarları girdi maliyetlerindeki değişikliklere göre her yıl güncellenecektir.
- Çiftçilerimiz üretime karar vermeden önce, hangi havzada, hangi ürüne, ne kadar destek alacağını bilerek planlı şekilde faaliyete başlayabilecekler ve bu sayede plansız üretimin getirdiği birtakım olumsuzluklardan etkilenmeyecektir.

Bitkisel üretimin desteklenmesi programıyla çiftçilere temel destek, planlı üretim desteği ve üretimi geliştirme destekleri verilecektir.

Temel destek ve planlı üretim desteği ile planlama kapsamındaki ürünlere belirlenen havzalarda ekim yapıldığı takdirde kullanılan mazotun tamamı, gübrenin ise yarısı nakdi olarak verilecektir. Bununla birlikte, su kısıtı olan yerlerde yine belirlenen şartlara uygun üretim yapan üreticilerimizin kullandığı mazot ve gübrenin tamamı nakdi olarak verilecektir.

Yem bitkileri üretim planlaması kapsamına alınmış olup tüm havzalarda desteklenecektir. Süt havzası olarak belirlenen illerde yem bitkisi üreten çiftçilere ilave %50 planlı üretim desteği ödenecektir. Diğer taraftan su kısıtının olduğu 11 ilin 52 ilçesinde ise planlama kapsamında az su tüketen arpa, buğday, yağlık ayçiçeği, aspir, fiğ, mercimek, nohut ve yem bezelyesi üreten çiftçilerimize ise gübre maliyetinin kalan %50'lik kısmı da yer altı su kısıtı desteği olarak verilecektir. Böylece bu bölgelerde üretim planlamasına uygun ekim yapan üreticilerin mazot ve gübre maliyetinin %100'ü desteklenecektir. Çiftçilerimize bitkisel üretim destekleri nakdi olarak ödenecektir.

Verim ve kaliteyi artırmak için sertifikalı tohum kullanım, sertifikalı/standart fidan kullanım, organik tarım, iyi tarım uygulamaları, katı organik-organomineral gübre destekleri verilmeye devam edilecektir.

8760 sayılı 2024-2026 Yıllarında Yapılacak Hayvancılık Desteklemelerine İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararı kapsamında hayvansal üretim, su ürünleri üretimi, tarımsal araştırma ve geliştirmenin desteklenmesine ilişkin hususlar düzenlenmiştir.

Hayvansal üretimde yeni destekleme programı temel hayvancılık ve ürün geliştirme destekleri olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır.

- Temel hayvancılık destekleri; büyükbaş hayvancılık, küçükbaş hayvancılık, arıcılık ve ipek böceği faaliyetlerinin desteklenmesinden oluşmaktadır. Aile işletmeleri, genç ve kadın yetiştiriciler, birinci derece örgüt üyesi ile planlama bölgeleri gibi yönlendirici

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

kriterleri sağlayan yetiştiricilere temel destek tutarına ilave destek verilecektir. Ayrıca suni tohumlama, soy kütüğü, yerli sperma, ari işletme, sürü yöneticisi (çoban) gibi verimlilik kriterlerine ilave destek sağlanacaktır.

- Ürün geliştirme destekleri; çiğ süt, besilik erkek sığır (karkas), tiftik üretimi desteklerini kapsamaktadır. Aile işletmeleri, genç ve kadın yetiştiriciler, birinci derece örgüt üyesi ile planlama bölgeleri gibi yönlendirici kriterleri sağlayan üreticilere temel destek tutarına ilave destek verilecektir. Ayrıca ari işletme, kendi tankında soğutma, örgüt üzerinden pazarlama, karkas ağırlığı, kaliteli tiftik ve sözleşmeli üretim gibi verimlilik kriterlerine ilave destek verilecektir.

Yeni destekleme modeli ile ilk defa;

- Oğlak ve kuzuya temel destek ödemesi,
- Genç ve kadın yetiştiriciye ilave destek,
- Aile işletmelerine temel destek oranında ilave destek,
- Doğduğu aile işletmesinden kesime giden erkek sığırlara ilave destek,
- Gezgin arıcılık yapanlara ilave destek,
- Birinci derece örgüt üyesi yetiştiricilere ilave destek

verilecektir.

Ayrıca planlı üretim bölgelerinde uygun üretim yapanlara ilave destek ve her buzağıya temel destek ödemesi yapmak suretiyle üreten herkesin destek alması sağlanacaktır.

Yeni destekleme modeli ile birlikte hayvancılık işletmelerinin ekonomik açıdan güçlü, dirençli ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşması hedefiyle sübvansiyonlu kredilerde; kadınlara, gençlere ve planlı üretim bölgelerine ilave indirim uygulanmaktadır. Bu sayede geleceğimizin teminatı gençlerimiz ve ailemizin temel direği olan kadınlarımızın üretimde kalmalarına imkân sağlanmış olacaktır.

Hazırlanan yeni destekleme modeliyle hayvancılıkta temel amacımız; verimli, kaliteli, sağlıklı ve sürdürülebilir bir üretim modeli ile gıda ve tarım alanında ülkemizi bölgesinde lider, dünyada küresel aktör hâline getirmektir.

Bakanlığımız hayvancılık ıslah politikaları gereği yüksek vasıflı damızlık hayvan temini ile verim artışı hedeflenmektedir. Bu amaçla verim esaslı destekleme modeli benimsenmekte ve bu hedefler doğrultusunda buzağı desteklemesi yanı sıra suni tohumlama, soy kütüğü faaliyetleri, döl kontrolü ve genomik damızlık değer tespiti gibi destekleme kalemleri uygulanmaktadır. “Sunî Tohumlama, Tabî Tohumlama, Ovum ve Embriyo Transferi Faaliyetleri Hakkında Talimat” kapsamında, sütçü ırkların dört yaşından büyük olanlarına etçi ırk dahil farklı ırkların sperması ile suni tohumlama uygulaması yapılması söz konusu olup bu sayede ülke çapında kırmızı et ihtiyacının giderilmesi hedeflenmektedir.

Ayrıca kırmızı et üretiminin artırılması kapsamında sığırlarda suni tohumlama yoluyla birim hayvan başına karkas veriminin artırılması için yürütülen “Etçi ve Kombine Irkların Yaygınlaştırılması Projesi” ile 42 ilde suni tohumlama hizmetlerine erişim konusunda dezavantajlı durumdaki yetiştiricilerimizin anaç hayvanlarına ücretsiz suni tohumlama imkânı sağlanmıştır. Proje 2023 yıl sonu itibarı ile tamamlanmış olup 2024 yılından itibaren “Hayvancılığın Geliştirilmesi Projesi”nin alt faaliyeti olan “Sunî Tohumlamanın Geliştirilmesi”ne yönelik uygulamalar kapsamında hazırlanan ve uygun bulunan projeler için illere ödenek tahsis edilerek yetiştiricilerimize ücretsiz suni tohumlama hizmeti sunulmaktadır. Etçi ırk popülasyonunun artırılması ve bahse konu tüm bu çalışmalar doğrultusunda damızlık vasfındaki süt hayvanlarının kesiminin önlenmesi hedeflenmektedir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Yeni destekleme modelinde su ürünleri desteklerinde;

- Yetiştiricilere her bir teknik kriter için temel destek tutarına ilave destek verilecek,
- Küçük ölçekli balıkçılık desteği %43-100 arasında artırılacak,
- Balıkçı gemisi sahibi veya ortağı kadınlara küçük ölçekli balıkçılık desteği %35 daha fazla ödenecektir.

Bakanlığımızca 2021 yılından itibaren ülke genelinde işlenmeyen ve nadasa bırakılan arazilerde gerek bitkisel üretimin artırılması gerekse kuraklığa dayanıklı çeşitlerin ekilişlerinin yaygınlaştırılmasına yönelik azami %75'i aynı desteğin sağlandığı "Tarım Arazilerinin Kullanımının Etkinleştirilmesi Projesi" yürütülmektedir.

Proje kapsamında uygun münavebe planı ve ekim yöntemleri uygulayarak stratejik ürünlerin üretiminde kullanılması, iklim değişikliğini dikkate alarak uygun çeşitlerle hububat, baklagil ve yağlı tohumlu bitkilerin üretiminin geliştirilmesi sağlanmaktadır.

Kırsal kalkınma destekleri kapsamında; tarımsal yayım ve danışmanlık desteği, kırsal kalkınma yatırımları (ekonomik ve alt yapı yatırımları), uzman eller proje desteği, bireysel sulama sistemlerinin desteklenmesi, IPARD ulusal eş finansman ödemeleri, çiftlik muhasebe veri ağı (ÇMVA) katılım primi destekleri yer almaktadır.

IPARD Programı kapsamında 2007 yılı itibarıyla başlayan program üzerinden 42 ilde birçok tedbir altında tarım ve hayvancılık alanlarında hibe destekleri sağlanmaktadır. IPARD I ve IPARD II dönemi olarak başarıyla yürütülen süreç, IPARD III dönemiyle birlikte ülke geneline yayılmıştır. IPARD III dönemiyle birlikte çıkılan ve çıkılacak çağrılarda %50-75 değişen oranlarda yatırım tedbirlerine hibe desteği sağlanmaktadır.

IPARD Programı kapsamında yer alan tedbirler ile kırsal alanda yaşayan gençlere ve kadınlara yönelik ek sıralama puanı ve ek hibe oranı uygulanarak pozitif ayrımcılık yapılmaktadır.

2006-2024/Ekim döneminde kırsal kalkınma alanında gerçekleşen 94.277 projeye 2024 yılı fiyatlarıyla toplam 115,8 milyar TL hibe ödemesi yapılmış, 276.264 yurttaşımıza istihdam sağlanmıştır.

Tarım ve orman sektöründe Ar-Ge çalışmalarıyla 2002-2024 yılları arasında;

- 826 tarla bitkileri çeşidi tescil edilmiştir.
- 414 bahçe bitkileri çeşidi geliştirilmiştir.
- 77 ırk, tip, hat ve hibrit yerli evcil hayvan, 37 tür su ürünü tescil edilmiştir.
- Bal arısında 1 adet, et tavukçuluğunda 1 adet, yumurta tavukçuluğunda 4 adet damızlık hat geliştirilmiş ve tescil edilmiştir.
- Su ürününde 8 yeni türde kültür üretimi başlatılmıştır.

ORKÖY Projeleri kapsamında orman köylümze yüzde 20'si hibe, yüzde 80'i faizsiz ORKÖY kredisi verilmektedir.

2003-2023 yılları arasında; 277 bin 363 aileye ve 232 kooperatif projesine günümüz fiyatlarıyla 28,5 milyar TL ORKÖY desteği verilmiştir.

Son 22 yılda su ve toplulaştırma alanlarında 2024 yılı fiyatlarıyla 2 trilyon 400 milyar TL'lik yatırım yapılmıştır.

Bu yatırımlarla 783 baraj, 515 gölet ve bent, 146 yer altı barajı, 1.823 sulama tesisi, 356 toplulaştırma projesi, 342 içme suyu tesisi, 24 atık su tesisi, 632 hidroelektrik santrali ve 6.036 taşkın koruma tesisi olmak üzere toplam 10.657 tesis hizmete açılmıştır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Ayrıca üreticilerin tarımsal üretime yönelik kredi/finansman ihtiyaçlarının uygun koşullarda karşılanması amacıyla, 8038 ve 8039 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararları kapsamında 01.01.2024-31.12.2026 tarihleri arasında Ziraat Katılım Bankası A.Ş. ile T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerinden 28 farklı konuda %25-%100 aralığında Hazine faiz/kâr payı destekli yatırım ve işletme kredi/finansmanı kullanımı yapılabilmektedir.